

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

MS ./ riksåklagaren angående grovt penningtvättsbrott

(Svea hovrätts dom 2018-06-05 i mål B 2101-18)

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd med utgångspunkt i vad hovrätten funnit styrkt beträffande gärningen och förordnat att riksåklagaren ska svara skriftligen på MSs överklagande.

Det noteras att Högsta domstolen den 27 juli i år beslutade att prövningen av prövningstillståndsfrågan skulle avvakta avgörandet i mål B 5253-17, B 5389-17 och B 1751-18. Dessa mål gällde frågan om rubricering och straffvärdebedömning vid penningtvättsbrott. Högsta domstolen avgjorde samtliga tre mål den 14 december 2018 ("Penningtvätthjälpen [I-III]").

Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom.

Bakgrund

Hovrättens dom

Hovrätten har fastställt tingsrättens dom varigenom MS dömts för grovt penningtvättsbrott till fängelse i två år och sex månader. Vad gäller åtalet mot MS noteras i hovrättens dom dels att utredningen i hovrätten var densamma som i tingsrätten, dels att hovrätten inte gjorde någon annan bedömning än den som tingsrätten gjort. Hovrätten har funnit följande styrkt beträffande gärningen.

MS har tagit emot 2 709 700 kronor på sitt bankkonto. Pengarna härrörde från bedrägeribrott. MS har därefter, inom några dagars tid, överfört pengar till egna konton och till vänner och anhöriga. Vidare försökte han överföra resterande medel, 1 800 062 kronor, först till ett bankkonto tillhörande ett bolag i Belize

och sedan, när denna överföring misslyckades, till ett bankkonto i Spanien. Båda dessa bankkonton disponerades av en bekant till MS.

Bedrägeribrottet har skett på ett genomtänkt och raffinerat sätt genom kapning av mejlkonversation mellan en amerikansk medborgare och ett italienskt galleri. I det mejl som ledde till betalningen angavs MSs bank i Enköping som betalningsmottagare. Den amerikanske medborgaren trodde att pengarna, 280 000 euro, överfördes till det italienska galleriet som betalning för en tavla. Av detta dras slutsatsen att MS antingen själv på något sätt deltagit i förbrottet eller i varje fall har varit fullt medveten om att betalningen, om bedrägeriet lyckades, skulle komma in på hans konto. Vidare är klarlagt att MS haft uppsåt till beloppets ursprung i form av ett bedrägeri.

Beträffande de överföringar MS gjort dagarna efter att 2 709 700 kronor satts in på hans konto uttalas följande i tingsrättens domskäl.

De olika betalningarna därefter från MSs konto, alltså mellan den 25 och den 31 maj 2017, har skett påfallande snabbt i förhållande till att han fick tillgång till beloppet den 24 maj 2017. Även om han lämnat olika förklaringar till dessa betalningar finner tingsrätten att dessa, mot bakgrund av att MS uppenbarligen haft ett mycket starkt intresse av att pengarna så snabbt som möjligt lämnade hans konto, skett för att dölja att pengarna härrörde från bedrägeribrottet och för att främja möjligheten för någon, bl a honom själv, att tillgodogöra sig pengarna. Åtalet är därmed styrkt.

När det gäller frågan om påföljd uttalade tingsrätten följande.

MS har tidigare dömts för brott vid ett stort antal tillfällen, längre tid tillbaka bl a för stöld, bedrägeri och häleri till flera längre fängelsestraff. Han dömdes 2015 för häleri till ett kortare fängelsestraff samt senast vid två tillfällen, den 12 oktober och den 28 december 2016 för olovlig körning till fängelse en månad respektive två månader. Verkställighet av dessa båda straff inleddes den 1 juni 2017 och han frigavs villkorligt den 2 september 2017 med en återstående strafftid på en månad och sju dagar och med en prøvotid som går ut den 2 september 2018.

Återfallssituationen och brottets höga straffvärde medför att annan påföljd än fängelse är utesluten. Strafftiden sätts till två år och sex månader.

Noteras kan att MS varit frihetsberövad under tiden den 31 augusti – 26 oktober 2017. I tiden därefter har MS varit ålagd reseförbud, fram till den 23 maj 2018 förenat med anmälningsskyldighet.

Överklagandet

MS har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet. I vart fall yrkas strafflinring och att Högsta domstolen häver det honom ålagda reseförbudet.

När det gäller yrkandet om straffflindring uttalar MS att tingsrätten relativt kortfattat och utan närmare motivering förklarat varför påföljden ska bestämmas till fängelse i två år och sex månader. Hänsyn har inte tagits till att MS varit häktad med restriktioner och ålagd reseförbud och anmälningsplikt under en förhållandevis lång tid. MS ifrågasätter inte att annan påföljd än fängelse sannolikt inte kan komma i fråga, men anser att det finns anledning att överväga om straff- och straffmättningsvärdet är lägre än vad hovrätten kommit fram till.

Grunder

Den rättsliga regleringen

För grovt penningtvättsbrott döms enligt 3 eller 4 §§ och 5 § lag (2014:307) om straff för penningtvättsbrott (penningtvättsbrottslagen) till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet ska bedömas som grovt ska särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värden, om åtgärderna ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av särskilt farlig art.

I propositionen till penningtvättslagen uttalas att uppräkningsen i 5 § inte är uttömmande utan endast utgör exempel på vad som kan föranleda att ett brott bedöms som grovt. Andra omständigheter som kan föranleda att brottet bör bedömas som grovt är om brottet ingått som ett led i en verksamhet som utövats i organiserad form eller föregåtts av särskild planering. Frågan om en gärning är att bedöma som grovt penningtvättsbrott ska avgöras efter en samlad bedömning av omständigheterna vid brottet (se prop. 2013/14:121 s. 113).

De i lagtexten uppräknade exemplen överensstämmer i stort med de som tidigare angavs vara av betydelse vid bedömningen om ett penninghäleribrott var att bedöma som grovt, nämligen vilka värden gärningen avsett, om de brottsliga gärningarna har skett systematiskt eller vidtagits inom ramen för en omfattande ekonomisk verksamhet. I penningtvättsbrottslagen finns dock även angivet att åtgärder som i annat fall varit av särskilt farlig art ska beaktas. I författningskommentaren i propositionen uttalades följande (se a. prop. s. 113).

Med betydande värde bör, i de fall förbrottet är ett förmögenhetsbrott, krävas att penningtvättsgärningen i vart fall följer den gräns som gäller för när förbrottet är att bedöma som grovt. Denna princip kan emellertid inte tillämpas vid alla typer av förbrott. När det gäller narkotikabrott kan narkotika till ett i sammanhanget lågt värde betraktas som grovt utan att det enbart på den grunden finns skäl att bedöma penningtvättsbrottet som grovt. Vidare bör en penningtvättsgärning avseende utbyte av skattebrott kunna betraktas som grov även om inte skattebrottet bedöms som grovt, eftersom den i praxis använda beloppsgränsen för grovt skattebrott ligger betydligt högre än vad som gäller för grova förmögenhetsbrott.

Med att brottsligheten har utövats systematiskt avses, på samma sätt som i 29 kap. 2 § 6 brottsbalken, att ett visst tillvägagångssätt har upprepats ett flertal gånger, antingen av en ensam gärningsman eller av flera personer i samförstånd (prop. 2009/10:147 s. 43).

En gärning kan sägas vara av särskilt farlig art t.ex. när någon utnyttjar luckor i det system som enligt penningtvättslagen ska finnas för att förhindra penningtvätt. Andra exempel är att någon som har en särskild förtroendeställning har utnyttjat denna för att begå brott eller när någon, som visserligen inte kan sägas ha en särskild förtroendeställning, har utnyttjat sin ställning som anställd hos en verksamhetsutövare för att genomföra penningtvättsåtgärder. Även den som med utnyttjande av sådana personer som nu nämnts genomför penningtvättsåtgärder kan vara att döma för grovt penningtvättsbrott.

I rättsfallet NJA 2013 s. 654, som gällde grovt häleri, konstaterade Högsta domstolen att en av de faktorer som har betydelse för till vilken grad av häleri som en viss begången gärning hör är godsets värde. Högsta domstolen gjorde därvid en jämförelse med stöldbrottet, som enligt fast praxis brukar bedömas som grov stöld om det tillgripnas värde motsvarar fem basbelopp. Detta angavs emellertid endast gälla om det i övrigt inte finns några försvårande eller förmildrande omständigheter som bör påverka bedömningen av brottets svårhet. I sammanhanget noterade Högsta domstolen att motsvarande beloppsgräns torde gälla vid bedrägeribrott och förskingningsbrott. Högsta domstolen fortsatte enligt följande.

5. Om man knyter straffvärdebedömningar – och bedömningar av till vilken grad av ett gradindelade brott som en gärning hör – till olika beloppsgränser finns det en risk för att domstolarna i sin rättstillämpning fäster alltför stor vikt vid beloppsfaktorn och inte låter andra på straffvärdet inverkan omständigheter få det genomslag som är motiverat. En rättstillämpning av detta slag, där en straffvärdeomständighet fick ett alltför dominerande inflytande, förekom tidigare när det gällde narkotikabrott (se bl.a. NJA 2011 s. 357). Samtidigt måste det framhållas att det vid brott med lägre straffvärden många gånger får godtas att vissa omständigheter får ett större genomslag än andra vid bedömningen. Detta gäller särskilt beträffande brott där lagföringen kan ske genom föreläggande av ordningsbot och genom strafföreläggande (se t.ex. NJA 2012 s. 849 p. 5 och 6). Men även vid högre straffvärdenivåer främjar det en enhetlig straffvärdebedömning (se 29 kap. 1 § första stycket BrB) om det i rättspraxis utbildas hållpunkter för vilken inverkan olika straffvärdepåverkande omständigheter normalt bör ges. Det är dock viktigt att domstolen alltid gör en nyanserad bedömning av alla på straffvärdet i det enskilda fallet inverkan omständigheter.

6. Med i punkt 5 gjorda reservationer bör den i rättspraxis utbildade hållpunkten, som innebär att en stöld (ett bedrägeri och en förskingning) många gånger är att bedöma som ett grovt brott om värdet av det tillgripna motsvarar fem basbelopp, kunna accepteras. Det saknas skäl att i nu aktuellt hänseende bedöma häleribrottslighet på något annat sätt.

7. En annan fråga är när värdet av godset är så betydande att det indikerar att brottets straffvärde motsvarar fängelse ett år och straffvärdet därmed i sig är så högt att det bryter den grundläggande presumtionen i 30 kap. 4 § BrB mot fängelse som påföljd.

8. Betydelsen av godsets värde blir relativt sett mindre ju allvarigare brottslighet det rör sig om, samtidigt som andra på straffvärdet inverkan faktorer träder

mera i förgrunden. Är värdet av godset så högt som ca 18 basbelopp bör emellertid utgångspunkten vara att straffvärdet motsvarar fängelse ett år (jfr Martin Borgeke m.fl., Studier rörande påföljdspraxis med mera, 5 uppl. 2013, s. 501 f.).

Martin Borgeke och Marie Heidenborg uttalar att en princip som genomgående gäller vid bestämmandet av straffvärdet är den som skulle kunna kallas principen om straffvärdeomständigheternas avtagande straffvärde. Författarna tar narkotikabrott som exempel. Gränsen för fängelse vid olovlig hantering av cannabis har normalt gått vid en mängd narkotika om ca 50 gram. Då anses straffvärdet, om inga andra faktorer än sorten och mängden narkotika påverkar bedömningen, motsvara fängelse i en månad. Hantering av ytterligare 50 gram cannabis ledde enligt tidigare praxis normalt till en höjning av straffvärdet till två månaders fängelse. För att straffvärdet skulle stiga från fyra till fem månaders fängelse krävdes emellertid att mängden cannabis ökade från 200 till 300 gram. Lite högre upp i skalan krävdes det, för att straffvärdet skulle stiga från två till tre års fängelse, att mängden ökade från 2,5 kg till 5 kg. För varje månads högre straffvärde i detta intervall krävdes alltså att mängden ökade med drygt 200 gram (se Att bestämma påföljd för brott, 3 uppl., 2016, s. 171 f.).

Högsta domstolens avgöranden den 14 december 2018 ("Penningtvätthjälpen [I-III]") gällde frågan om rubricering och straffvärdebedömning vid penningtvättsbrott. Högsta domstolen konstaterar att i NJA 2013 s. 654 angavs att betydelsen av godsets värde relativt sett blir mindre ju allvarligare brottsligheten är. I rättsfallet angavs vidare att om godsets värde är så högt som 18 basbelopp bör utgångspunkten vara att straffvärdet motsvarar fängelse i ett år. I Penningtvätshjälpen I fortsätter Högsta domstolen enligt följande (se p. 28-31).

28. Vid ytterligare ökande belopp avtar betydelsen av godsets värde ännu mer. Skälet till att betydelsen av värdet avtar är dels att hänsyn måste tas till den relativa betydelsen av en viss kvantitativ ökning (en ökning från 100 kr till 5 000 kr har större betydelse än en ökning från 50 000 kr till 55 000 kr), dels att en sådan avtagande betydelse är en förutsättning för att man inte ska nå taket på straffskalan alltför snabbt och därmed hindra att ytterligare kvantitativa skillnader ges betydelse överhuvudtaget (jfr förhållandena vid straffvärdebedömningen av narkotikabrott).

29. Motsvarande synsätt bör anläggas vid penningtvätt som hänger samman med förmögenhetsbrott. Vad som har sagts om värdegränserna och deras betydelse får sålunda anses ha bäring på penningtvättsbrott. Men det ska göras en nyanserad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet, varvid andra faktorer än värdet ska beaktas. I första hand blir det då förhållandena vid själva penningtvättsbrottet som kommer att vägas in vid sidan av det värde som brottet avser.

30. Penningtvättsbrott kan, som nämnts (jfr p. 24), vara av mycket skiftande karaktär. Fråga kan vara om åtgärder som avser hantering av den egendom som härrör från brott, men också om åtgärder som bara mer indirekt kan kopplas till denna. Vidare begås penningtvättsbrott ofta som ett led i annan brottslighet. Ett penningtvättsupplägg kan därutöver i sig innefatta åtgärder av flera personer som var och en begår penningtvättsbrott i gärningsmannaskap. Av särskild betydelse

vid straffvärdebedömningen blir därför karaktären på penningtvättsåtgärderna och den roll som en person har intagit vid penningtvätten.

31. I den mån som även förhållandena vid förbrottet är utredda i målet om penningtvättsbrott (och är subjektivt täckta hos den som misstänks för det brottet), bör det emellertid vara möjligt att ta hänsyn också till sådana förhållanden. Det kan ske exempelvis när det ska bedömas om penningtvättsbrottet har ingått som ett led i en brottslighet som har utövats systematiskt eller i större omfattning.

I ”Penningtvättshjälpen I” avsåg ett av penningtvättsbrotten drygt 30 miljoner kronor som härrörde från förmögenhetsbrott. Detta belopp motsvarar ca 680 basbelopp. Högsta domstolen uttalar att även om betydelsen av beloppets storlek är starkt avtagande talar beloppet i sig för att gärningarna har ett mycket högt straffvärde. Med beaktande av de hållpunkter som anges i domen anser Högsta domstolen att beloppet talar för ett straffvärde som ligger omkring tre år och sex månader (se p. 33).

Högsta domstolen har vid bedömningen av straffvärdet, beträffande en av de tilltalade, som försvårande omständigheter beaktat att han varit delaktig i de förberedande åtgärderna vid penningtvätten och också förmått två medtilltalade att delta. Vidare har han begått ytterligare en penningtvättsgärning med betydande straffvärde som, även med beaktande av asperationsprincipen, bör ge ett inte obetydligt utslag. Vid en samlad bedömning finner Högsta domstolen att straffvärdet för gärningarna motsvarar fängelse i fyra år och sex månader (se p. 35).

Beträffande den andra tilltalade har det ansetts försvårande att hon hämtat ut och löst in en postväxel på drygt åtta miljoner kronor samt kvitterat ut bankdosor som sedan använts för att överföra medlen utomlands. Hennes agerande har varit ett nödvändigt led i penningtvätten. Samtidigt har hennes roll vid genomförandet av brottet varit betydligt mindre framträdande än den medtilltalades roll. Hon har intagit en underordnad position och åtminstone i viss mån övertalats att delta. Slutligen har det i någon mån ansetts förmildrande att hon till följd av sin sons missbruk upplevt sig ha ett begränsat handlingsutrymme samt att hon mådde psykiskt dåligt och var medberoende till sonens missbruk. Vid en samlad bedömning finner Högsta domstolen att straffvärdet för gärningen motsvarar fängelse i tre år (se p. 36-37).

I ”Penningtvättshjälpen II” var det fråga om ett penningtvättsbrott som avsåg knappt 1,8 miljoner kronor som härrörde från förmögenhetsbrott. Detta belopp motsvarar ca 40 basbelopp. Högsta domstolen konstaterar att brottet avser ett belopp som är ungefär dubbelt så stort som det belopp vilket som utgångspunkt bör krävas för att straffvärdet ska motsvara fängelse i ett år. Med beaktande av att beloppet har en avtagande betydelse för brottets straffvärde anser Högsta domstolen att beloppets storlek i sig talar för ett straffvärde omkring fängelse i ett år och sex månader. Vid bedömningen av straffvärdet har som förmildrande

omständigheter beaktats att den tilltalade förmåtts att delta i gärningen genom uppmaningar från en vän. Hon har vidare inte deltagit i planeringen av, eller haft några närmare insikter om, den bakomliggande brottsligheten, och hon har haft en underordnad roll. Hon har agerat med endast likgiltighetsuppsåt. Enligt Högsta domstolen motsvarar straffvärdet, vid en samlad bedömning, fängelse i ett år (se p. 28-32).

Min bedömning

Hovrätten har funnit utrett att den amerikanske konstköparen vilseletts att betala ut 280 000 euro (motsvarande drygt 2,7 miljoner kronor) till ett bankkonto tillhörande MS. MS har upplåtit sitt bankkonto för insättningen. Han har kort därefter överfört pengar till egna konton och till vänner och anhöriga. MS försökte också överföra resterande medel, ca 1,8 miljoner kronor, till en bekants bankkonton utomlands.

Hovrätten uttalar att bedrägeribrottet har skett på ett genomtänkt och raffinerat sätt, den amerikanske konstköparen har förmåtts att betala in pengarna på MSs konto efter att mejlkonversationen med ett italienskt galleri kapats. Hovrätten har funnit styrkt att MS antingen själv på något sätt deltagit i förbrottet eller i varje fall har varit fullt medveten om att betalningen, om bedrägeriet lyckades, skulle komma in på hans konto.

Hovrätten har vidare funnit utrett att MS dagarna efter att pengarna sattes in på hans konto gjort ett antal överföringar till egna konton och till personer som är antingen vänner eller anhöriga till honom. MS har, enligt vad hovrätten funnit utrett, haft ett mycket starkt intresse av att pengarna så snabbt som möjligt skulle lämna hans konto, vilket skett för att dölja att pengarna härrörde från bedrägeribrottet och för att främja möjligheten för bl.a. honom själv att tillgodöra sig pengarna.

Av de ovan redovisade förarbetsuttalandena samt Högsta domstolens uttalanden i NJA 2013 s. 654 och ”Penningtvättshjälpen I-III” följer att en hållpunkt är att en penningtvättsgärning som avser ett belopp om ca fem basbelopp många gånger är att bedöma som ett grovt brott. Vidare följer att om en penningtvättsgärning avser ett belopp om ca 18 basbelopp bör utgångspunkten vara att straffvärdet motsvarar fängelse i ett år.

I ”Penningtvättshjälpen II” var det fråga om ett penningtvättsbrott som avsåg ca 40 basbelopp. Högsta domstolen konstaterade att beloppet var ungefär dubbelt så stort som det belopp vilket som utgångspunkt bör krävas för att straffvärdet ska motsvara fängelse i ett år. Med beaktande av att beloppet har en avtagande betydelse för brottets straffvärde ansåg Högsta domstolen att beloppets storlek i sig talade för ett straffvärde omkring fängelse i ett år och sex månader.

I ”Penningtvättshjälpen I” avsåg ett av penningtvättsbrotten ett belopp motsvarande ca 680 basbelopp. Högsta domstolen uttalade att även om betydelsen av beloppets storlek är starkt avtagande talade beloppet i sig för att gärningarna hade ett mycket högt straffvärde. Enligt Högsta domstolen talade beloppet för ett straffvärde som ligger omkring tre år och sex månader.

I det nu aktuella målet avser penningtvättsgärningen drygt 2,7 miljoner kronor, vilket motsvarar drygt 60 basbelopp. Penningtvätten avser ett så högt värde att ingen tvekan kan råda om att penningtvättsbrottet ska bedömas som grovt. Enligt min mening torde beloppet i sig tala för ett straffvärde motsvarande uppemot två års fängelse.

Av Högsta domstolens uttalanden i NJA 2013 s. 654 och ”Penningtvättshjälpen I-III” framgår att det är viktigt att det förhållandet att man knyter straffvärdebedömningen till olika beloppsgränser inte leder till en rättstillämpning där andra faktorer inte ges den betydelse de bör ha. Betydelsen av beloppets storlek avtar ju högre beloppet är, samtidigt som andra på straffvärdet inverkan faktorer träder mera i förgrunden. Det är enligt Högsta domstolen viktigt att rätten alltid gör en nyanserad bedömning av alla på straffvärdet i det enskilda fallet inverkan omständigheter. Av särskild betydelse vid straffvärdebedömningen vid penningtvättsbrott är enligt Högsta domstolen karaktären på penningtvättståtgärderna och den roll som en person har intagit vid penningtvätten.

I sammanhanget bör noteras att Högsta domstolen i ”Penningtvättshjälpen II” ansåg att det belopp penningtvättsbrottet avsåg talade för ett straffvärde motsvarande fängelse i ett år och sex månader. Vid en samlad bedömning, varvid förmildrande omständigheter beaktades, fann Högsta domstolen att straffvärdet motsvarade fängelse i ett år. De förmildrande omständigheterna hade således en förhållandevis stor betydelse vid den sammantagna bedömningen av straffvärdet.

I det nu aktuella målet avser penningtvättsgärningen drygt 2,7 miljoner kronor. Enligt min mening är det fråga om ett så högt belopp att övriga på straffvärdet inverkan faktorer måste få ett tydligt genomslag vid bedömningen. Därvid kan konstateras att det inte finns några förmildrande omständigheter beträffande det grova penningtvättsbrott som MS begått. Däremot föreligger ett antal försvårande omständigheter som bör beaktas vid bedömningen av straffvärdet.

Inledningsvis bör konstateras att de penningtvättståtgärder MS vidtagit är sammanflätade med huvudbrottet, den amerikanske konstköparen har vilseletts att sätta in de medel bedrägeriet avsåg på MSs bankkonto. Bedrägeriet har fullbordats när överföringen gjordes. Bedrägeribrottet har skett på ett genomtänkt och raffinerat sätt. Den amerikanske konstköparens mejltrafik med galleriet kapades. Om MS inte själv deltagit i förbrottet har han i vart fall varit fullt

medveten om att betalningen, om bedrägeriet lyckades, skulle komma in på hans konto.

Ofta består penningtvättsbrottet av att den tilltalade ställt sitt eget konto med koder och bankdosa till annans förfogande. Den tilltalade har därefter varit helt passiv, den andre har själv kunnat företa penningtvättstransaktionerna. I det nu aktuella fallet har MS varit allt annat än passiv, i stället är det så att det är MS själv som har företagit samtliga penningtvättsåtgärder. Han har, dagarna efter att ha upplåtit sitt bankkonto för de från bedrägeriet härrörande pengarna, gjort ett antal överföringar till egna konton och till personer som är antingen vänner eller anhöriga till honom. MS har också vid två tillfällen försökt att föra över cirka 1,8 miljoner kronor till bankkonton utomlands som disponerats av en bekant till honom. Vid det första av dessa försök var avsikten att pengarna skulle överföras till ett bolagskonto i Belize. Hovrätten har funnit att MS genomfört eller försökt genomföra transaktionerna i syfte att dölja att pengarna härrörde från bedrägeribrottet och för att främja möjligheten för bl.a. honom själv att tillgodogöra sig pengarna.

MS har således i vart fall haft insyn i den bakomliggande avancerade brottsligheten. De från bedrägeriet härrörande pengarna har satts in på MSs bankkonto. Det har uteslutande varit MS som har vidtagit eller försökt att vidta de efterföljande penningtvättsåtgärderna beträffande vilka han har engagerat anhöriga och bekanta. Åtgärderna har innefattat två försök att föra över 1,8 miljoner kronor utomlands, först till bolagskontot i Belize, sedan till Spanien. Penningtvättsåtgärderna har företagits i syfte att bl.a. MS själv skulle kunna tillgodogöra sig pengarna. De redovisade försvårande omständigheterna är enligt min uppfattning mycket graverande, varför de bör få ett kraftigt genomslag vid den sammantagna bedömningen av straffvärdet. Straffvärdet för MSs gärning bör ligga uppemot tre års fängelse.

MS har som framgår av tingsrättens dom tidigare gjort sig skyldig till brott. Han har vid flera tillfällen dömts för likartad brottslighet. I mars 2015 dömdes han för bl.a. häleri (begånget i december 2013) till två månaders fängelse. Den brottslighet MS tidigare gjort sig skyldig till bör i någon mån kunna beaktas vid straffmätningen.

MS hävdar att hänsyn bör tas till att han varit häktad med restriktioner och ålagd reseförbud och anmälningsskyldighet. Den tid MS varit frihetsberövad understiger två månader. Denna tid är så kort att det inte kan komma i fråga att vid straffmätningen beakta de restriktioner han varit belagd med (se NJA 2015 s. 769).

MS är sedan den 26 oktober 2017 ålagd reseförbud, vilket fram till den 23 maj 2018 varit förenat med anmälningsskyldighet. Att den tilltalade varit föremål för reseförbud (och anmälningsskyldighet) är en omständighet som kan utgöra

ett sådant billighetsskäl enligt 29 kap. 5 § första stycket 9 brottsbalken som kan beaktas vid straffmätningen (se NJA 2003 s. 414 och NJA 2015 s. 769).

Hovrätten har dömt MS till fängelse i två år och sex månader. Det är bara MS som har överklagat hovrättens dom. Som nämnts anser jag att straffvärdet för MSs gärning bör ligga uppemot tre års fängelse och att den brottslighet MS tidigare gjort sig skyldig till i någon mån bör kunna beaktas vid straffmätningen. Om reseförbudet över huvud taget innebär att fängelsestraffet ska sättas ned kan det enligt min mening inte röra sig om mer än någon månad. Hovrättens dom bör därför fastställas.

Processuella frågor

Bevisuppgift

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit styrkt beträffande gärningen. Någon bevisvärdering är således inte aktuell i Högsta domstolen. Jag åberopar därför ingen bevisning.

Frågan om huvudförhandling

Som nämnts är det inte aktuellt med någon bevisvärdering i Högsta domstolen.

Den centrala frågan i målet gäller bedömningen av straffvärdet. De penningtvättsåtgärder som MS vidtagit har avsett mycket höga belopp. Brottslighetens straffvärde eller straffmättningsvärde torde under alla förhållanden vara så högt att påföljden ska bestämmas till fängelse; frågan målet gäller är hur långt fängelsestraff MS ska dömas till. I MSs överklagande ifrågasätts för övrigt inte att annan påföljd än fängelse inte kan komma i fråga.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att målet bör kunna avgöras utan huvudförhandling.

I sammanhanget kan noteras att Högsta domstolen den 14 december avgjorde samtliga tre mål som gällde frågan om rubricering och straffvärdebedömning vid penningtvättsbrott ("Penningtvätthjälpen [I-III]") utan huvudförhandling.

Kerstin Skarp

Lars Persson

Kopia till:

Utvecklingscentrum Stockholm

Åklagarkammaren i Uppsala (AM-92555-17)
Ekobrottsmyndigheten, Överåklagaren Katarina Tidén